

تأثیر کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو بر کاهش وقوع آن

تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۱/۲۸

تاریخ دریافت: ۹۲/۹/۵

از صفحه ۳۳ تا ۵۲

مسعود قاسمی^۱، مسعود شیرمحمدی^۲

چکیده

سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو از جمله جرایم مالی است که در مقایسه با سایر سرقت‌ها دارای فراوانی قابل توجهی است. نرخ بالای وقوع این جرم موجب ناامنی در بین شهروندان می‌گردد. مرتکبان آن معمولاً به صورت مکرر و گسترده به ارتکاب این جرم تمایل دارند و با انگیزه‌ای پایان‌ناپذیر بر تداوم جرایم خود اصرار دارند. پلیس نیز به عنوان متولی اصلی مبارزه با این جرم با توسل به نیروی انسانی کارآمد، تجهیزات، امکانات فنی و با بهره‌گیری از جدیدترین شیوه‌های علمی سعی در کشف و دستگیری مرتکبان این جرایم با هدف کشف اموال مسروقه، استرداد آن به مالباختگان و به تبع آن کاهش میزان وقوع این جرم را دارد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق را کلیه درجه داران و افسران (کارآگاهان و کمک کارآگان) پلیس آگاهی تهران تشکیل می‌دهد که به روش نمونه‌گیری تصادفی تعداد ۶۱ نفر از این کارآگاهان که در اداره تخصصی مبارزه با سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو دارای سابقه خدمت بودند انتخاب و مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. ابزار گردآوری داده‌های این پژوهش از طریق پرسش‌نامه محقق ساخته بوده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد اقدامات عملیاتی پلیس از جمله دستگیری سارقان، انهدام باندهای حرفه‌ای، بازرسی از اماکن مسکونی و تجاری و کشف اموال مسروقه در فرآیند کشف نسبت به اقدامات اطلاعاتی و خدماتی بیشترین تأثیر بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو را دارد.

کلید واژه‌ها

سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو، اقدام‌های پلیسی، فرآیند کشف جرم، کاهش وقوع سرقت.

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول):

(mGhasemi@iran.ir)

۲. کارشناس ارشد کشف جرایم دانشگاه علوم انتظامی امین

مقدمه

سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو از جمله جرایمی محسوب می‌شود که نسبت به سایر سرقتها بیشترین آمار وقوع را داشته و تأثیر شگرفی را در احساس ناامنی در سطح جامعه پدید می‌آورد. معمولاً هیچ اتومبیلی بدون جک، آچار چرخ، زاپاس، رینگ و لاستیک، رادیو پخش، سی دی، ای. سی. یو^۱ و... در معابر یافت نمی‌شود، به همین دلیل سارقان نیازی به بررسی، طرح ریزی، شناسایی، تهیه مقدمات، تعقیب و مراقبت و صدها مؤلفه دیگر را ندارند.

از طرفی وجود بازار کاملاً رسمی و قانونی در ارتباط با خرید و فروش قطعات و لوازم اتومبیل امکان معامله این قبیل کالاها را بدون هیچ دغدغه خاطری فراهم کرده‌اند، عدم نیاز به صدور فاکتور و کاغذ خرید یا ارائه مدرک یا سندی در خصوص نحوه تحصیل، عدم وجود شماره سریال و شماره قطعه که قابلیت ردیابی و رهگیری داشته باشند نظیر شماره موتور، شاسی و تنه در خودروها و موتورسیکلت‌ها، گرانی قطعات خودرو، سهل الوصول بودن و امکان تبدیل لوازم مزبور به پول در کوتاه‌ترین زمان ممکن، ارتکاب جرم مزبور را به عنوان شایع‌ترین جرایم در کشور مطرح کرد و دلایل بر شمرده موجب گشت، سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو به صورت صدر نشین تمامی بزه‌های موجود در کشور جایگاه نخستین خود را حفظ کند.

تنوع تولیدات خودروهای داخلی و خارجی و کثرت استفاده آنان توسط آحاد جامعه و ضریب ایمنی پایین آنها در مقابل سرقت نیز زمینه را برای کسب سود بیشتر توسط سارقان مساعد تر کرده و افزایش وقوع سرقت داخل خودرو را در سال‌های اخیر نسبت به سال‌های گذشته سبب شده است. سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو از سه جنبه قابل بررسی است، بعد نخست شامل لوازم اتومبیل از جمله جک، آچار چرخ، زاپاس، لاستیک زیر خودرو، رادیو پخش، باند، ساب، آمپلی فایر، کنسول، آنتن، زیر پایی، جعبه آچار، سی دی چنجر و سیستم کامپیوتری خودرو ای. سی. یو و غیره.

بعد دوم شامل محتویات داخل خودرو است مانند؛ کیف، کفش، لباس، وجه نقد، تراول چک (بین بانکی)، رایانه، رایانه همراه (لپ تاپ)، اسناد و مدارک اعم از: مالکیتی

1. ECU

و هویتی، کارت خودرو، بیمه نامه، نوار کاست، نوار سی دی، چک، عینک، جواهرات و هر شیء قابل استفاده دیگر. بعد سوم منحصرأً به صندوق زنی مربوط می‌شود و در این بعد، سارقان حتی الامکان از ربودن اموال و اشیاء معمولی و لوازم قید شده در ردیف اول و دوم، خودداری و به سرقت انحصاری کیف سامسونت یا کیف مردانه و زئانه حاوی اشیای گران قیمت و پول و تراول چک، سکه طلا و جواهر آلات موجود در صندوق عقب یا روی صندلی می‌پردازند.

وجه تمایز این نوع سرقت با دو وجه قبلی، شناسایی کامل صاحب مال و تعقیب وی و کمین در محل مناسب و با اطمینان قبلی از وجود اشیاء نفیس و قیمتی و پول نقد یا سکه و طلا در داخل کیف و حمل آن توسط راننده یا سرنشینان، مبادرت به سرقت می‌کنند. بر حسب نوع لوازم و محتویات داخل خودرو به ترتیب ای. سی. یو، لاستیک، ضبط و پخش، باتری و صندوق عقب بیشترین فراوانی سرقت را دارند (زاهدی، ۱۳۹۰: ۶۸).

به استناد پرونده‌های تشکیل شده در پلیس آگاهی تهران بزرگ، سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو در مقابل سایر جرایم، حائز رتبه اول بوده و کانون توجه کارآگاهان پلیس را در کشف اموال به خود داشته است. در این خصوص معاون مبارزه با سرقت پلیس آگاهی نیروی انتظامی، ۹۳ درصد از مجموع جرایم و پرونده‌هایی که در پلیس آگاهی رسیدگی می‌شود، مربوط به سرقت و بالغ بر ۵۲ درصد از این پرونده‌ها مربوط به سرقت وسایط نقلیه و از این تعداد نیز بالغ بر ۳۰ درصد مربوط به سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو است. ایشان دلایل رشد سرقت را در افزایش تولیدات خودرو، رشد چند درصدی رانندگان و همچنین تغییر شیوه و شگرد ربودن وسایط نقلیه و سهل الوصول بودن برخی از مدل‌های تولیدی برای سارقان و عدم توجه به نظرات کارشناسی پلیس در ارتقای ضریب امنیتی خودرو توسط خودروسازان می‌داند، که از نظر کمی در حال افزایش است (خالقی فر^۱، ۱۳۹۱: ۱۴).

در مقابل مردم و مال باختگان نیز انتظار دارند پلیس به عنوان متولی اصلی و مرجع تخصصی مقابله با سارقان علاوه بر مبارزه جدی زمینه کشف و استرداد اموال

۱- گفتگوی روزنامه آرمان با معاون مبارزه با سرقت پلیس ناجا سرهنگ خالقی فر، ۱۲ اسفند ۱۳۹۱، شماره ۲۱۳۹، ص ۱۴

مسروقه از درون اتومبیل آنان را در حداقل زمان فراهم کند. دغدغه همیشگی کارآگاهان و متخصصان کشف جرم به ویژه در حوزه سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو همواره این بوده که، چگونه می‌توانند علاوه بر افزایش میزان کشف اموال مسروقه مدت زمان بین وقوع سرقت و کشف آن را کاهش دهند و مرتکبان این جرایم را نیز دستگیر کنند؟ برای افزایش سرعت و دقت در کشف جرم مزبور آنچه که به عنوان دغدغه ذهنی کارآگاهان و مؤلّان کشف جرم بیان شد، ایجاب می‌کند که بدانیم میزان کشف چه تأثیری بر وقوع و کاستن از آمار سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو مؤثر است. بنابراین این تحقیق به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که آیا کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو بر کاهش وقوع و تکرار آن تأثیر دارد؟

پیشینه تحقیق

فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو مجموعه اقدامات اطلاعاتی، عملیاتی و خدماتی انجام شده توسط پلیس به منظور شناسایی و دستگیری سارقان لوازم و محتویات داخل خودرو، خریداران اموال مسروقه، کشف اموال مسروقه و استرداد آن به مالباختگان است.

بهزادینیا (۱۳۷۴) در پژوهشی به نام «طرز تعقیب مجرمان در کشف جرایم» اولویت بندی در رسیدگی به جرایم، تحقیق و بازجویی از شهود و متهمان، طرز حفاظت از محل وقوع جرم، آثار و مدارک جمع آوری شده، حفاظت از اشخاص مطلع، شرح محل وقوع جرم و چگونگی ورود مجرم به محل، استفاده از تجربیات استادان مجرب و کارشناسان امور انتظامی و مأموران و ارتباط با مقام قضایی را از جمله موارد مرتبط با طرز تعقیب مجرمان در کشف جرایم دانسته است.

پورحنیفه (۱۳۸۵) در پژوهشی به نام «بررسی عوامل مؤثر در شیوه‌های پیشگیری انتظامی از سرقت درون خودرویی در فرماندهی انتظامی تهران بزرگ» حضور پلیس در سطح شهر، آموزش همگانی، تقویت مشارکت همگانی، اصلاح و تقویت سیستم پیگیری و کشف و تعامل برون سازمانی را از جمله عوامل مؤثر در پیشگیری انتظامی از سرقت درون خودرویی دانسته است.

علی‌رحمانی (۱۳۸۵) در پژوهشی به نام «تأثیر موانع و مشکلات بر موفقیت رؤسای کلانتری‌های تهران بزرگ در پیشگیری از سرقت» توجه به رعایت حقوق شهروندان (داشتن محل زندگی امن و بدون سرقت) توسط پلیس، مدت زمان پاسخگویی پلیس به بزه‌دیدگان سرقت، میزان توانایی پلیس در پیشگیری از وقوع سرقت‌ها، میزان پی‌گیری مستمر پلیس در جهت کشف و دست‌یابی به مال مسروقه و میزان استفاده پلیس از فناوری‌های نوین و آموزش‌های تخصصی را در راستای سرعت بخشیدن به عملیات انتظامی، کشف اموال مسروقه و میزان بوروکراسی حاکم به فرآیند بازگرداندن اموال مسروقه موثر دانسته است.

رضایی‌راد، هندیانی و ذاکر استقامتی (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با نام «عوامل مؤثر بر سرقت منزل در فرماندهی انتظامی تهران بزرگ» به شناسایی عوامل مؤثر بر سرقت منزل پرداخته‌اند. پژوهشگران این تحقیق به این نتیجه رسیده‌اند که توجه به انواع سرقت‌ها و پیگیری و پی‌جویی پلیسی توسط کارآگاهان، شناسایی انواع شگرد سارقان و ثبت آن در سوابق برای استفاده آن در آتی، بررسی هر نوع سرقت ولو کم اهمیت و ناچیز توسط کارآگاهان مبارزه با سرقت، تجهیز نیروهای پلیس به تمام امکانات مدرن و افزایش کارایی پلیس از طریق تقویت همه‌جانبه به عنوان عوامل مؤثر بر کشف سرقت محسوب می‌شوند.

از جمله تحقیق‌های دیگری که در این زمینه انجام شده است می‌توان به اسماعیل‌خو (۱۳۷۸)، طاهری (۱۳۸۳)، تویی (۱۳۸۸)، خدایی (۱۳۸۶)، دارایی فر (۱۳۸۶) و امیدی (۱۳۸۹) اشاره کرد.

مبانی نظری تحقیق

یکی از نهادهای دخیل در امر تحقیقات مقدماتی، نهاد پلیس است که بار انجام تحقیقات مقدماتی و بازجویی از متهمان به ارتکاب جرم و جمع‌آوری و تحصیل دلایل در جهت کشف جرایم، را عملاً بر عهده دارد. طبق بند ۸ ماده ۴ قانون تشکیل نیروی انتظامی «کشف جرم» وظیفه نیروی انتظامی است. این در حالی است که بند ۴ اصل ۱۵۶ قانون اساسی کشف جرم را بر عهده قوه قضاییه قرار داده است و شاید در راستای همین اصل باشد که بند الف از ماده ۳ قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و

انقلاب اصلاحی ۱۳۸۱ دادسرا را به عنوان یکی از تشکیلات قوه قضاییه، عهده دار کشف جرم دانسته است. مع الوصف در حال حاضر و بنابر عرف و رویه حاکم بر سیستم دادرسی ایران و علی‌رغم صراحت دو قانون ذکر شده، وظیفه کشف جرم بر عهده پلیس است، به طوری که آمار کشفیات جرایم، میزان و ملاک اصلی و شاید تنها ملاک کارایی افسران پلیس و کل مجموعه نیروی انتظامی تلقی می‌شود (یوسفی مراغه، ۱۳۸۹: ۱۶۹).

پلیس که نماینده عدالت کیفری بوده و نقش کلیدی در پیشگیری از تکرار جرم و کاهش جرم را دارد، می‌تواند با اتخاذ راهبردهای خاص در کشف جرایم، میزان وقوع آنها را کاهش دهد. شارپ (۲۰۰۵) گونه‌های متفاوتی از امورات پلیسی را که در کاهش جرم تأثیر گذارند را تشریح می‌کند که شامل پلیس اطلاعات محور (تحلیل اطلاعات فراهم شده از منابع خبری گوناگون به منظور ترسیم تصویری جامع از خطر قریب الوقوع)^۱، امور پلیسی تسامح صفر^۲ و اتخاذ سیاست‌های اطمینان بخش از طرف پلیس (اقداماتی که برای گسترش میزانی از ترس جرم در نظر گرفته شده است^۳).

اسکوگان^۴ (۲۰۰۶) به صورت دقیق تر توضیح می‌دهد که امور پلیسی جامعه محور افسران پلیس پیاده و شاید سواره را در بر می‌گیرد که به گشت زنی می‌پردازند و برای شناسایی مشکلات محلی بازدید منزل به منزل را دارند که اگر به صورت تلاشی مشترک میان پلیس و جامعه باشد بر پیشگیری از ارتکاب جرم تأثیرگذار خواهد بود. اسکوگان امور پلیسی جامعه محور را فرآیندی می‌داند که از سه بعد اصلی تشکیل شده است: مشارکت جامعه، حل مسئله (می‌تواند کشف جرم لوازم و محتویات داخل خودرو)، و تمرکززایی. این امور بر اهمیت فوق العاده توسعه رابطه میان جامعه و پلیس به منظور تعیین اولویت‌ها، فراهم کردن راهبردها و در نهایت کاهش ارتکاب جرم تأکید می‌ورزد.

-
1. Intelligence led policing
 2. Zero tolerance policing
 3. Reassurance policing
 4. Skogan

تئوری امور پلیسی تسامح صفر نیز بر این نکته تصریح دارد که، جرم در نتیجه کمبود همکاری میان پلیس و جامعه در پیشگیری از رفتار غیرقانونی روی می دهد. تعبیر سوسا و کلینگ^۱ (۲۰۰۶) از پنجره‌های شکسته چنین است که اگر پنجره شکسته ای بدون توجه باقی بماند، نشان از بی‌اعتنایی دیگران است. در نتیجه بزهار به شکستن پنجره‌های بیشتر ترغیب می‌شود (اگر جرم سرقت محتویات داخل خودرو بدون توجه باقی بماند و اهمیتی با آن داده نشود، بزهار به ارتکاب مجدد آن ترغیب و باعث افزایش وقوع جرم می‌شود).

هدف امور پلیسی پنجره‌های شکسته افزایش تأثیرگذاری کارکردهای سنتی پلیس از طریق برخورد با مشکلات بی‌نظمی در جامعه و تأکید بر عکس‌العمل در قبال گونه‌های خفیف‌تر است (سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو خفیف‌تر از جرائم خشن و جنایی است). مهم‌ترین فرضیه تشکیل دهنده این نظریه، این است که بی‌نظمی به جرم سنگین مرتبط است. بنابراین برخورد با رفتار خلاف نظم، به کاهش ارتکاب جرم منجر می‌شود.

امور پلیسی مسئله محور نیز قصد دارد تحلیلی کامل از افعال مجرمانه و بی‌نظمی، با هدف درک بهتر از این گونه رفتارها، توسعه راهبردهای تأثیرگذارتر در برخورد با این مشکلات و پیشگیری از آنها در آینده را به عمل می‌آورد. پر واضح است که این امور فراتر از عکس‌العمل ساده به جرائم گزارش شده به پلیس است. بلکه فرآیند شناسایی، تحلیل و عکس‌العمل در قبال مسئله و ارزیابی و تنظیم عکس‌العمل را در بردارد (براگا، ویزبورد^۲، ۲۰۰۶: ۱۳۳). این راهبرد از هجوم به عکس‌العمل‌های عجولانه خودداری می‌کند و راهکارهای خلاقانه را برای کشف جرائم ارائه می‌کند (اقدامات برنامه ریزی شده اطلاعاتی و عملیاتی پلیس در کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو). همچنین ولش^۳ (۲۰۰۶) توضیح می‌دهد که پلیس در امور پلیسی مدرک محور، مدارک را در بالاترین کیفیت بررسی می‌کند تا بهترین عملکرد را برای کاهش یک جرم خاص بیابد. همچنین طبق این امور پلیسی، دخالت پلیس با توجه به شرایط و بستر محلی است. این نوع راهبرد به کنترل مجرمان نیز بستگی دارد، کنترل

1. Souse and kelling

2 . Braga & Weisburd

3 . Welsh

را می‌توان فرآیند بازبینی فعالیت‌ها برای کسب اطمینان از انجام فعالیت‌ها بر طبق برنامه دانست (ص ۳۰۵).

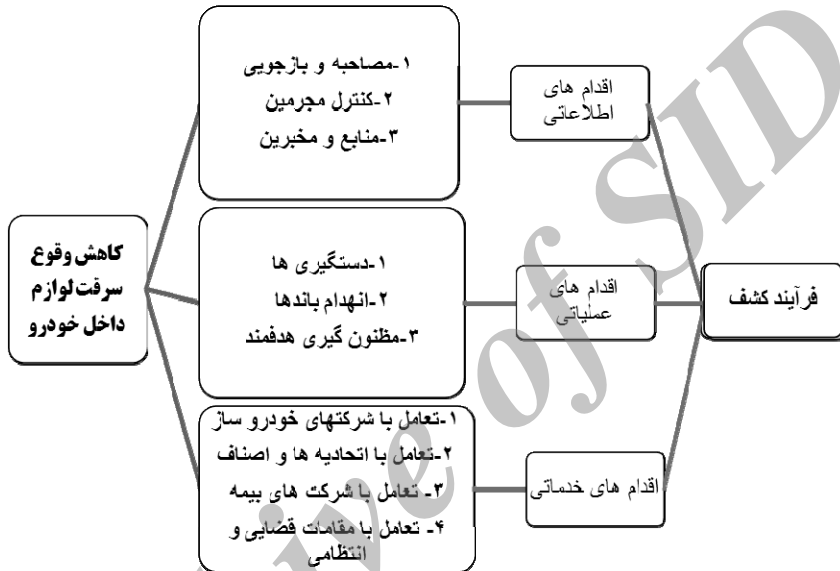
این فرآیند شامل اصلاح کاستی‌های چشمگیر و انحرافی نیز می‌شود. همه مدیران باید درگیر کارکرد کنترل باشند؛ حتی اگر در واحدهایشان، کار طبق برنامه پیش رود. یک سیستم کنترل اثربخش، می‌تواند این اطمینان را بدهد که اجرای فعالیت‌ها به شیوه‌ای است که منجر به حصول اهداف سازمانی می‌شود (رابینز و دی سنزو، ۱۳۸۲: ۴۰۰). بنابراین امور پلیسی مدرک محور، ممکن است نه تنها برای اهداف کاهش جرم مفید باشد، برای بهبود تأثیرگذاری در روابط میان پلیس و جامعه نیز مفید است. شرمین و اک^۱ (۲۰۰۲) تأثیرگذاری رویه‌های گوناگون پلیس به منظور کاهش جرم را در افزایش گشت‌های هدفمند در خیابان‌های نقاط حساس جرم (حضور پلیس در محل‌های وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو)، بازداشت‌های پیش‌دستانه بزهکاران تکرار کننده جرایم (دستگیری متهمان جرم سرقت محتویات داخل خودرو) و دستگیری مظنونان ارتکاب جرم و اتخاذ امور پلیسی مسئله محور خلاصه کرده‌اند (ص، ۳۲۱).

همچنین پلیس با کشف و دستگیری سارقان لوازم و محتویات داخل خودرو از مجرمان آن سلب توان می‌کند. سلب توان بزهکاری مفهومی ساده است که در راستای کاهش نرخ تکرار جرم به کار می‌رود. این مفهوم بر این فرض استوار است که بزهکاران تا زمانی که در حبس نگهداری می‌شوند قادر به ارتکاب مجدد جرم نخواهند بود. بنابراین پلیس با استفاده از این روش نرخ ارتکاب جرم را کاهش خواهد داد و بزهکارانی که در زندان نگهداری می‌شوند از ادامه فعالیت مجرمانه خویش محروم می‌شوند و هر چه متهمان مدت زمان بیشتری را در حبس به سر ببرند امکان ارتکاب جرم از آنان سلب و به همان نسبت از میزان وقوع کاسته می‌شود. ماچنزی (۱۹۹۶) در توضیح نظریه ناتوان‌سازی بیان می‌کند که جداکردن بزهکاران از جامعه به وسیله حبس آنها، آسان‌ترین روش پیشگیری از استمرار ارتکاب جرم و کاهش آن محسوب می‌شود^۲ (ص، ۳۵۳).

1 . Sherman & Eck

۲. برای توضیح بیشتر نگاه کنید به: غلامی، حسین (۱۳۸۷). تکرار جرم (بررسی حقوقی - جرم‌شناختی)، تهران، نشر میزان، چ دوم، ص ۶۵.

بنابراین کشف و دستگیری مرتکبان جرم سرقت موجب ایجاد وحشت در دل متهمان و همچنین همدستان احتمالی دیگرشان در خارج از کلانتری و آگاهی خواهد شد. طبیعتاً این فشار روانی موجب می شود تا آنان به صورت موقت و از ترس دستگیری و تعقیب مأموران از دست یازیدن به جرایم جدید یا تکرار جرم خودداری کنند، این خود موجب کاهش وقوع خواهد شد.

نمودار ۱: مدل مفهومی تحقیق

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- به نظر می‌رسد بین اقدامات اطلاعاتی پلیس در فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو و میزان وقوع آن رابطه معنادار وجود دارد.
- ۲- به نظر می‌رسد بین اقدامات عملیاتی پلیس در فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو و میزان وقوع آن رابطه معنادار وجود دارد.
- ۳- به نظر می‌رسد بین اقدامات خدماتی پلیس در فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو و میزان وقوع آن رابطه معنادار وجود دارد.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر نوع و روش توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف و ماهیت کاربردی است. محققان در این تحقیق پس از بررسی موضوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی آن می‌پردازند. سپس ارتباط بین متغیرها را بررسی و اطلاعات توصیفی را از طریق پرسش‌نامه، مصاحبه و مشاهده پرونده‌های موجود جمع‌آوری می‌کنند.

به همین منظور جامعه آماری در این تحقیق عبارت‌است از: کلیه درجه داران و افسران (کارآگاهان و کمک کارآگاهان) اداره بیستم پلیس آگاهی تهران بزرگ (اداره تخصصی مبارزه با سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو) که دارای سابقه خدمت مرتبط و حداقل مدرک تحصیلی دیپلم، و همچنین درجه داران و افسران تحقیق مبارزه با سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو (سرتیم‌ها و اعضای تیم) پایگاه‌های نه گانه تهران بزرگ و افسران ارشد معاونت مبارزه با سرقت وسائط نقلیه پلیس آگاهی تهران بزرگ که جمعاً تعداد ۶۲ نفر می‌باشند که به‌صورت تمام شمار کلیه جامعه آماری مورد ارزیابی قرار گرفت.

به منظور شناسایی فرآیند کشف سرقت‌های لوازم و محتویات داخل خودرو از ابزار مصاحبه و پرسش‌نامه استفاده شده است. در این تحقیق پرسش‌نامه ابزار اصلی جمع‌آوری اطلاعات جهت آزمون فرضیه‌ها بود که بصورت پرسش‌نامه با سؤالات بسته مطرح شد. پرسش‌نامه به عنوان یک آزمون با سؤالات بسته و پاسخ پنج‌گزینه‌ای پیرامون تأثیر فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو بر وقوع آن طراحی گردید تا بوسیله آن کاربرد و میزان سودمند بودن آنها معین شود.

برای دستیابی به روایی مطلوب در ابزار پرسش‌نامه در این تحقیق بدین صورت عمل شد:- با مشورت کارآگاهان و کمک کارآگاهان خبره پلیس آگاهی ابعاد گوناگون موضوع تحقیق شناسایی و نظرات آنها در پرسش‌نامه لحاظ شد. - با مطالعه متون مربوط به کشف جرم شاخص‌های هر کدام از سؤال‌های موضوع تحقیق شناسایی و در سؤال‌های پرسش‌نامه گنجانده شد و مجموعاً تعداد ۳۳ سؤال در پرسش‌نامه طرح شد. سپس برای شناسایی تأثیر فرآیند کشف سرقت‌های داخل خودرو بر وقوع آنها، پرسش‌نامه در اختیار کارآگاهان و کمک کارآگاهان ادارات عملیاتی و پایگاه‌های

نه گانه پلیس آگاهی تهران بزرگ و افسران ارشد معاونت مبارزه با سرقت وسایط نقلیه پلیس آگاهی قرار گرفت.

برای آزمون پایایی پرسشنامه‌ها از روش محاسبه آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ابتدا واریانس نمره‌های هر سؤال و سپس واریانس کل پرسشنامه محاسبه شد. مقدار ضریب آلفای کرونباخ در نتایج به دست آمده از پرسشنامه که در جامعه ۲۰ نفری از اعضای جامعه آماری توزیع شده بود ۸۷/۳۸ درصد است که نشان از اعتبار بالای پرسشنامه می‌باشد.

یافته‌های تحقیق

در این قسمت با استفاده از آزمون آماری (آزمون فرضیه X^2) به تحلیل هر یک از فرضیه‌های تحقیق با توجه به پرسش‌های مطرح شده در پرسشنامه می‌پردازیم.

- به نظر می‌رسد بین اقدامات اطلاعاتی پلیس در فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو و میزان وقوع آن رابطه معنادار وجود دارد.

جدول ۱: نقش اقدامات اطلاعاتی پلیس در کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات خودرو

میزان	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	جمع
بهره گیری از منابع و مخبرین	۲۹	۲۸	۱	۲	۱	۶۱
بهره گیری از بانک‌های اطلاعاتی	۲۳	۲۲	۱۳	۱	۲	۶۱
کنترل و نظارت بر مجرمین سابقه دار	۱۶	۲۳	۲۱	۰	۱	۶۱
مصاحبه و بازجویی فنی از سارقین	۲۱	۲۶	۱۰	۱	۳	۶۱
تعقیب و مراقبت در جهت شناسایی سارقین	۱۹	۲۱	۱۵	۴	۲	۶۱
جمع	۱۰۸	۱۲۰	۶۰	۸	۹	۳۰۵

$$\text{sig: } ۰/۰۰۱$$

$$\text{df: } ۲$$

$$X^2: ۱۴/۰۰$$

فرض H_0 : اقدامات اطلاعاتی پلیس بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأثیر ندارد.

فرض H_1 : اقدامات اطلاعاتی پلیس بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأثیر دارد.

تحت فرض صفر، اگر اقدامات اطلاعاتی پلیس بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأثیر نداشته باشد، انتظار می‌رود فراوانی‌های مشاهده شده با

فراوانی‌های مورد انتظار برابر باشد. اما اگر اقدامات اطلاعاتی پلیس بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأثیر داشته باشد باید بین فراوانی مورد انتظار و فراوانی مشاهده شده اختلاف معناداری وجود داشته باشد (فرض یک).

با توجه به مقدار آماری χ^2 که برابر ۱۴ است و سطح معناداری در آزمون (Sig: 0/001) از ۰/۰۵ کوچک تر است، اختلاف بین فراوانی مورد انتظار و فراوانی مشاهده شده معنادار است. در نتیجه فرض صفر رد و فرض یک تأیید می‌شود و می‌توان گفت بین اقدامات اطلاعاتی پلیسی و کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو رابطه معناداری وجود دارد.

در ضمن برای تعیین نوع رابطه و جهت آن از آزمون ضریب پیرسون استفاده شد. مقدار P-Values به دست آمده ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به دو دامنه بودن آزمون (-2 tailed) با ۰/۰۲۵ مقایسه شد. چون $P < 0.025$ است، یک رابطه ای بین اقدامات اطلاعاتی پلیسی و کاهش وقوع سرقت داخل خودرو وجود دارد و حال چون $r = 0.775$ به دست آمده است و $-1 < r < 0$ می‌باشد نتیجه می‌گیریم، همبستگی از نوع مستقیم و ناقص که با افزایش اقدامات اطلاعاتی پلیس، وقوع سرقت داخل خودرو کاهش پیدا می‌کند و نقش مؤثر اقدامات اطلاعاتی پلیس در کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأیید می‌شود.

• به نظر می‌رسد بین اقدامات عملیاتی پلیس در فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو و میزان وقوع آن رابطه معنادار وجود دارد.

جدول ۲: نقش اقدامات عملیاتی پلیس در کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات خودرو

میزان	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	جمع
اقدام عملیاتی						
اجرای سریع و به موقع دستگیری سارقین	۲۸	۲۴	۶	۲	۱	۶۱
شناسایی و متلاشی کردن باند سارقین	۲۲	۲۷	۷	۳	۲	۶۱
گشت پیاده و پوشش مناطق آلوده	۱۶	۲۴	۱۷	۳	۱	۶۱
مظنون گیری هدفمند	۸	۳۰	۱۴	۷	۳	۶۱
کشف و استرداد اموال مسروقه	۲۱	۲۴	۱۱	۳	۱	۶۱
جمع	۹۵	۱۲۹	۵۵	۱۸	۸	۳۰۵

sig: ۰/۰۰۰

df: ۳

χ^2 : ۳۴/۴۱

فرض H_0 : اقدامات عملیاتی پلیس بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأثیر ندارد.

فرض H_1 : اقدامات عملیاتی پلیس بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأثیر دارد.

با توجه به مقدار x^2 که $34/41$ است و سطح معناداری در آزمون (Sig: 0/00) از $0/05$ کوچک تر است، اختلاف بین فراوانی مورد انتظار و فراوانی مشاهده شده معنی دار است. در نتیجه فرض صفر رد و فرض یک تأیید می شود و می توان گفت بین اقدامات عملیاتی پلیسی و کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو رابطه معناداری وجود دارد.

چون مقدار P-Values به دست آمده $0/000$ است و با توجه به دو دامنه بودن آزمون (2-tailed) با $0/025$ مقایسه می شود و $P < 0.025$ می باشد، یک رابطه ای بین اقدامات عملیاتی پلیس و کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو وجود دارد و چون $r = 0/915$ به دست آمده است و $0 < r < 1$ می باشد، نتیجه می گیریم همبستگی از نوع مستقیم و ناقص که با افزایش اقدامات عملیاتی پلیس وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو کاهش پیدا می کند و نقش مؤثر اقدامات عملیاتی پلیس در کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأیید می شود.

• به نظر می رسد بین اقدامات خدماتی پلیس در فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو و میزان وقوع آن رابطه معنادار وجود دارد.

جدول ۳: نقش اقدامات خدماتی پلیس در کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات خودرو

میزان	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	جمع
اقدام خدماتی						
تعامل با شرکت های سازنده خودرو برای ...	۳۲	۲۱	۴	۳	۱	۶۱
تعامل با نهادهای نظارتی	۱۱	۳۴	۶	۷	۱	۶۱
بالا بردن سطح هوشیاری با هشدار پلیسی	۲۴	۲۰	۱۳	۳	۱	۶۱
تعامل با شرکت بیمه	۵	۱۸	۳۰	۳	۴	۶۱
تعامل با مقام قضایی	۳۰	۲۳	۴	۲	۱	۶۱
جمع	۱۰۲	۱۱۶	۵۷	۱۸	۸	۳۰۵

sig: 0/004

df: ۲

$X^2: 10/85$

فرض H_0 : اقدامات خدماتی پلیس بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأثیر ندارد.

فرض H_1 : اقدامات خدماتی پلیس بر کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأثیر دارد.

با توجه به مقدار x^2 که $10/85$ است و سطح معناداری در آزمون (Sig: 0/004) از $0/05$ کوچک‌تر است، اختلاف بین فراوانی مورد انتظار و فراوانی مشاهده شده معنادار است. در نتیجه فرض صفر رد و فرض یک تأیید می‌شود و می‌توان گفت بین اقدامات خدماتی پلیسی و کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو رابطه معناداری وجود دارد.

چون مقدار P-Values به دست آمده $0/000$ می‌باشد و با توجه به دو دامنه بودن آزمون (2-tailed) با $0/025$ مقایسه می‌شود و $P < 0.025$ است، یک رابطه ای بین اقدامات خدماتی پلیس و کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو وجود دارد و چون $r = 0/808$ به دست آمده است و $0 < r < 1$ می‌باشد، نتیجه می‌گیریم همبستگی از نوع مستقیم و ناقص که با افزایش اقدامات خدماتی پلیس وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو کاهش پیدا می‌کند و نقش مؤثر اقدامات خدماتی پلیس در کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو تأیید می‌شود.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بالغ بر 30 درصد از پرونده‌های سرقت وسایط نقلیه، مربوط به سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو است. افزایش رو به رشد و نرخ بالای وقوع آن در سطح جامعه، انتظار مردم از پلیس در امر مبارزه، کشف و دستگیری عوامل و مرتکبان آن را دوچندان کرده است. پلیس آگاهی به عنوان متولی اصلی مبارزه با سارقان لوازم و محتویات خودرو، درصدد است با کشف و استرداد اموال مسروقه، زمینه ارتقای امنیت و کاهش وقوع آن را فراهم کند.

به منظور شناسایی فرآیند کشف لوازم و محتویات داخل خودرو و تبیین عوامل مؤثر بر کاهش وقوع آن نسبت به جمع‌آوری اطلاعات علمی و انجام مصاحبه با کارشناسان و کارآگاهان متخصص مبارزه با آن پرداخته شد. سپس با نگرش به مبانی نظری و مطالعه پژوهش‌های پیشین، به ترتیب با سه فرضیه به سنجش اثربخشی اقدام‌های اطلاعاتی (با شاخص‌هایی از جمله: مصاحبه، بازجویی، کنترل مجرمین و...)، عملیاتی (با شاخص‌هایی از جمله: دستگیری، انهدام باندهای مجرمانه، مظنون‌گیری هدفمند و ...) و خدماتی (با شاخص‌هایی از جمله: تعامل با شرکت‌های خودروساز،

اتحادیه‌ها، اصناف، شرکت‌های بیمه، مقامات قضایی، مقامات انتظامی و... سبب بر کاهش سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو پرداخته شد. یافته‌های حاصل از مدل مفهومی تأیید شده، رابطه معنادار متغیرهای مورد مطالعه (اقدام‌های اطلاعاتی، عملیاتی و خدماتی پلیس در کشف جرم) و هم راستا بودن نتایج پژوهش‌های پیشین و این تحقیق را نشان می‌دهد.

در بررسی‌ها مشخص شد که کارآگاهان مبارزه با سرقت داخل خودرو در پاسخ به سؤال‌های فرضیه اول بیشتر گزینه‌های مربوط به خیلی زیاد (۳۹/۳ درصد) و زیاد (۴۹/۲ درصد) را انتخاب کرده‌اند که بیانگر تأثیر مهم و بسیار زیاد اقدامات اطلاعاتی فرآیند کشف بر کاهش سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو است. در بررسی فرضیه دوم مشخص شد که کارشناسان پلیس آگاهی در پاسخ به سؤال‌های این فرضیه بیشتر گزینه‌های مربوط به خیلی زیاد (۴۲/۶ درصد) و زیاد (۴۴/۳ درصد) را انتخاب کرده‌اند که بیانگر تأثیر بسیار زیاد اقدامات عملیاتی پلیس در فرآیند کشف وسایل داخل خودرو بر کاهش وقوع آن است. در بررسی پاسخ‌های داده شده به سؤال‌های فرضیه سوم مشخص شد که گزینه‌های خیلی زیاد با ۳۲/۸ درصد و زیاد با ۵۰/۸ درصد بیشترین جواب‌ها را به خود اختصاص داده‌اند که بیانگر تأثیر زیاد اقدامات خدماتی پلیس در کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو است.

بنابراین، تمامی شاخص‌های مرتبط با اقدامات اطلاعاتی، عملیاتی و خدماتی در فرآیند کشف سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو بر وقوع آن مؤثر می‌باشند. لیکن میزان اهمیت آنها در این خصوص متفاوت بوده و تفاوت قابل توجهی میان تأثیر هر کدام از این شاخص‌ها مشاهده می‌شود. به این منظور با استفاده از آزمون فریدمن (مربع کای فریدمن برابر با ۸۴/۶۳ و درجه آزادی برابر با ۲) مشخص شد که اقدامات عملیاتی در فرآیند کشف مؤثرترین شاخص است. پس می‌توان نتیجه گرفت که اقدامات عملیاتی در فرآیند کشف نقش عمده و تعیین کننده‌ای را نسبت به سایر اقدامات پلیس در کاهش وقوع سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو دارد.

در نتیجه پلیس می‌تواند با برنامه ریزی دقیق، تقویت نیروی انسانی، تأمین تجهیزات و امکانات فنی، بهره‌گیری از جدیدترین شیوه‌های علمی و اتخاذ اقدامات اطلاعاتی و خدماتی و با اتکال بیشتر به اقدامات عملیاتی نسبت به کشف و دستگیری

سارقان لوازم و محتویات داخل خودرو اقدام و اسباب کاهش وقوع آن در سطح جامعه را فراهم کند. مشارکت مردمی، اقدام سازمان‌ها و نهادهای مرتبط از جمله شرکت‌های سازنده در ارتقای ضریب امنیتی خودروها و همکاری دستگاه قضا در امر رسیدگی و صدور حکم متهمان، از جمله مواردی است که می‌تواند نقش پلیس را در این امر مهم پررنگ‌تر کند.

پیشنهادها

- راه اندازی گشت‌های پیاده با ارجحیت به کارگیری پلیس کادر (نه وظیفه) در اطراف مراکز شلوغ و پر تردد و پر جمعیت مانند پارک‌ها، مراکز تجاری، مراکز خرید، هتل‌ها، رستوران‌ها، پادگان‌ها، بیمارستان‌ها، میادین میوه و تره بار، فروشگاه‌های چند منظوره، مراکز تفریحی، شهر بازی‌ها و ...
- تقویت ادارات مبارزه با سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو در افزایش نیروی متخصص و مجهز کردن آنها به امکانات مورد نیاز به نحوی که قابلیت عملیاتی به حد کافی افزایش یابد.
- افزایش سطح دانش و تخصص کارآگاهان در راستای آشنایی و اطلاع آنها از آخرین شگردها و شیوه‌های مورد استفاده سارقان لوازم و محتویات داخل خودرو.
- استفاده از فناوری‌های نوین و نحوه به کارگیری از آن توسط کارآگاهان در اجرای مأموریت‌ها و ارتقای کیفیت سیستم‌ها (تهیه نوت بوک، PDA، رایانه و...) در دستور کار قرار گیرد.
- ایجاد حساسیت و تعامل بیشتر با قضات محترم در تبیین این موضوع که سرقت لوازم و محتویات داخل خودرو از حالت جرائم سبک در گذشته خارج شده و به جرمی کاملاً حرفه‌ای و با سطح شیوع فوق العاده تبدیل شده است.
- افزایش خطر دستگیری و احتمال بازداشت سارقان توسط کارآگاهان مبارزه با سرقت به گونه‌ای که ذهنیت آنها مبنی بر اینکه ممکن است دستگیر نشوند دگرگون شده و احتمال گرفتار شدن خود را بیشتر بدانند.
- ایجاد بانک اطلاعاتی سارقین حرفه‌ای و سابقه دار و تشکیل تیم‌های نظارت و کنترل بر مجرمان خطرناک در واحدهای عملیاتی و اطلاعاتی پلیس‌های تخصصی در

اولویت قرار گیرد.

- جدی گرفتن امر آموزش همگانی (آموزش برون سازمانی) و بالا بردن سطح حساسیت جمعی و آگاهی بخشیدن به مردم و آشنا کردن آنها به وظایف خود در مراقبت از خودروها و اموال موجود در اتومبیل‌ها.
- تعامل با شرکت‌های سازنده در ارتقاء سطح ایمنی خودروهای داخلی و انتقال نقطه نظرات کارشناسان پلیس و اعمال آن در تولید سازه خودرو می‌تواند زمینه بعضی از سرقت‌ها را ریشه کن کند.
- ایجاد سیستم اسکوپ قطعات و امکان ردیابی قطعات غیر اصلی اتومبیل‌ها همانند ای. سی. یو و رادیو پخش و... توسط پلیس با هماهنگی و همکاری شرکت‌های داخلی سازنده خودرو.
- برگزاری جلسات مستمر با اتحادیه و صنف لوازم صوتی، رینگ و لاستیک و اتحادیه ماشین‌های اداری و رایانه ای جهت نهادینه کردن موضوع معامله قطعات و لوازم خودرو و صدور فاکتور هنگام فروش و اخذ مدرک معتبر در هنگام خرید و معامله.
- نهادینه سازی سیستم پیشگیری اجتماعی از جرم و مشارکت دادن تمامی آحاد جامعه در این فرآیند و دستگاه انتظام کشور به این نتیجه برسد که بدون کمک، حمایت و همراهی مردم قادر به حل مشکل و کاهش وقوع جرم در جامعه نخواهد بود.

منابع

- اسماعیل‌خو، علی (۱۳۷۸) بررسی علل گرایش به سرقت وسایط نقلیه در تهران (پایان نامه ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- امید، رضا (۱۳۸۹). عوامل موثر بر توانمند سازی پلیس آگاهی در کشف خودروهای مسروقه. (پایان نامه ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- بهزادنی، محمد (۱۳۷۴). طرز تعقیب مجرمین در کشف جرایم. (پایان نامه ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- پورحنیفه، اسحاق (۱۳۸۵) بررسی شیوه‌های پیشگیری انتظامی از سرقت

- درون خودرو در فرماندهی انتظامی تهران بزرگ. (پایان نامه ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- تویی، تقی (۱۳۸۸). تعیین راهکارهای پلیس آگاهی در کنترل مجرمین. (پایان نامه ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- خدایی، اصغر (۱۳۸۶). قابلیت‌های سیستم‌های مخابراتی در کشف جرایم آدم ربایی. (پایان نامه ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- رابینز، استیفن؛ دی سنزو پی، دیویدای (۱۳۸۲). مبانی مدیریت (ترجمه: سید محمد اعرابی و محمدعلی رفیعی و بهروز اسرار یارشاد)، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- رضایی راد، مجید، هندیانی، عبدا. و ذاکر استقامتی، محمدرضا (۱۳۸۸) عوامل موثر بر کشف سرقت منزل در فرماندهی انتظامی تهران بزرگ. *مطالعات مدیریت انتظامی*، ۳، ۳۸۳-۳۶۳.
- زاهدی، محمدعلی (۱۳۹۰). روش‌های کشف خودروهای سند نمره. تهران: نشر کارآگاه
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس و دیگران. (۱۳۷۶). تحقیق در علوم رفتاری. تهران: نشر آگاه.
- طاهری، محمدعلی (۱۳۸۳). بررسی عوامل موثر بر میزان موفقیت کلانتری‌های شمال تهران در کاهش سرقت اتومبیل در سال‌های (۸۱-۸۲). (پایان نامه ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- علی رحمانی، علی (۱۳۸۵). تاثیر موانع و مشکلات بر موفقیت روسای کلانتری‌های تهران بزرگ در پیشگیری از سرقت. (پایان نامه ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- غلامی، حسین (۱۳۸۷). تکرار جرم (بررسی حقوقی - جرم شناختی). چاپ دوم، تهران: نشر میزان.
- یوسفی مراغه، مهدی (۱۳۸۹). معامله اقرار در پلیس ایران. *فصلنامه علمی-ترویجی مطالعات پیشگیری از جرم*، ۱۷، ۱۶۷-۱۹۰.

- Braga, A. A. , & Weisburd, D. (2006), problem-oriented policing: the disconnect between principles. In D. Wisburd & A. A. Braga (Eds.), Police innovation: contrasting perspectives (pp. 133-152), Cambridge, England: Cambridge university press .
- Sharp, D. (2005), who needs theories in policing? An introduction to a special issue on policing, the Howard journal, 44(5), 449-459 .
- Sherman, L. w. , & Eck, j. E. (2002), policing for crime prevention in L. w. Sherman, D. P. Farrington, B. c. welsh& d. L. Mackenzie (Eds.), evidence-based prevention(pp. 295-329),New York: Routledge .
- Skogan, W. G. (2006), the promise of community policing. In D. Weisburd & A. A. England: Cambridge University press .
- Souse, w. h. , & Kelling, G. L. (2006), of “broken windows”, criminology, and criminal justice. In D. Wisburd & A. A. Braga (Eds.), Police innovation: contrasting perspectives (pp. 77-97) Cambridge, England: Cambridge university press .
- Welsh, B. C. (2006), evidence-based policing for crime prevention. In D. Wisburd & A. A. Braga (Eds.), Police innovation: contrasting perspectives (pp. 305-321) Cambridge, England: Cambridge university press .

Archive of SID